

Agerdyrkningsløreanstalten paa Skaarup- gaard.

Det vil vistnok være overflødig at minde om den Nytte, som det medfører for Landmanden, saavel den større som den mindre, at være i Besiddelse af theoretiske Kundskaber; man kan vel paaftaae, at de ere en ligefrem Fornødenhed; thi i jo større Grad de findes udbredte, jo mere, ikke alene den almindelige Dannelse, men ogsaa Fagkundskaerne ere tilstede i en Stand, desto hurtigere og med desto større Sikkerhed hæver denne sig til Fuldkommenhed. Hvormeget have ikke Oplysningens og Kundskabers Udbredelse blandt Landbostanden bidraget til de store Fremstridt, som i de sidste Decennier ere gjorte i Landvæsenet, og hvor utilbøielig er derimod ikke den ubannede Landmand til at gjøre Forbedringer og Fremstridt? Hans Mangel paa Kundskaber, som sætter ham ud af Stand til at dømme selvstændig og kun lader ham rette sig efter hvad Andre gjøre, naar disse have Fordeel deraf, betager ham Modet til samme.

Dette indrømmes rigtignok af de Fleste og ligeledes tilstaaes ogsaa i Almindelighed, at det er en Nødvendighed, at ethvert ungt Menneske, som i vore Tider tænker paa at komme frem ved Landvæsenet og ad denne Vej at erhverve sig en selvstændig Stilling, maa være i Besiddelse af ualmindelig dygtige Kundskaber i sit Fag. Ikke desto mindre see vi dog, at kun de færreste unge Landmænd erholde en Uddannelse, som

svarer til denne Fordring. De fleste vides med i flere Aar at opholde sig hos praktiske Landmænd, hvor, omendstjændt den Betaling, som erlægges for dem, som oftest er høi nok, den hele Underviisning, som stjaankes dem, bestaaer i at de deeltage i de forskjellige ved Agerbruget foresaldende Arbeider. Nogen særdeles Veiledning ved dette eller Opmuntring til at tænke selvstændigt over hvad de udføre og Hensigterne, som skulle opnaaes ved Arbeidernes Udførelse, gives dem sjældnere; nogen Tanke om theoretisk Underviisning er der næsten aldrig, altsaa endnu mindre om at overføre og anvende denne paa Praxis. Det er især tungt at see, hvorledes Vinteren benyttes; da Arbeidstiden paa denne Aarstid kun er kort og de Arbeider, som foresalbe, ere mindre vigtige og interessante, saa overlades Eleven for en stor Deel til Selvbestjæftigelse, og er han da ikke desmere opvakt og videbegjærlig, saa gaaer hans meste Tid ubenyttet hen. De Kundstaber, som han har havt fra Skolen, glemmes for Størstedelen og han bryder sig ikke om at opfriske eller udvide dem, thi han indseer ikke, at han har nogen synderlig Nytte deraf; hans Tankeevner og hans Foretagelsesaaend staves i høi Grad, netop i en Tid af hans Liv, da de ere meest stiftede til at vækkes og anspores. Mangen en Principal søger vel at raade Bod paa dette Onde ved stadig at opmuntre Eleven til Læsning, navnlig af forskjellige landoekonomiske Skrifter, men da denne Læsning sjældn bliver ledsaget af Oplysninger og Forklaringer eller ledet paa en fornuftig Maade, eftersom Principalen selv er uden videnskabelig Dannelse, saa har det lidet eller slet ingen Nytte for Eleven, da han ikke forstaaer at overføre og anvende det Læste paa rette Sted; ja det kan vel endogsaa ofte være til Skade, da en stor Deel af de saakaldte landoekonomiske Skrifter indeholde en Mængde positive Regler, som han mener ere de ene rigtige, der overalt bør følges, og han bliver saaledes i det Hele meget let eensidigen uddannet.

Efter paa denne Maade at have lært i flere Aar, opnaaer det unge Menneffe at faae en Underforvalter- eller Medhjælperplads (en saakaldet Forvalterplads); han kommer paa en Gaard,

hvor det, med et mere eller mindre strengt Tilsyn af Principalen, overlades til ham at sætte Folkene i Arbejde og ved faa meget som muligt at hænge over dem at bringe dem til at bestille noget. Ogsaa dette bliver let, naar det har tabt sin Nyhed og Interessé for ham, til en sløvende og aandfortærende Bessjæftigelse; thi næsten aldrig overlades det ham at virke selvstændig eller handle paa egen Haand, og Principalen vilde ogsaa kun i meget faa Tilfælde være tjent dermed, da hans tidligere Uddannelse har været saa ufuldstændig, at han vilde begaae den ene Feil efter den anden. Naar han nu med mere eller mindre Held har tilfredsstillet een eller flere Principaler i nogle Aar, og det lykkes ham at faae en selvstændig Forvalterplads, eller blive Forpagter eller Eier, saa er hans Bestyrelse af Bedriften næsten altid meget ufuldkommen. De Regler, som hans Principaler anvendte og udførte, skulle nu ogsaa her udføres, hvad enten det er med Rette eller ei. Han er kort sagt i Besiddelse af de Feil, som den blot praktisk dannede Landmand saa let faaer, nemlig Gensidighed, Angst for og Mistænk- lighed imod Alt hvad der afviger fra det Sædvanlige og almindeligt Antagne, og — hvor hemmende er ikke dette for Udsbrugets Opkomst.

Dette kan vel være tilstrækkeligt til at vise, hvor skadeligt det er, naar den unge Landmand i sin Uddannelse mangler theoretisk Underviisning, men hvorledes denne bedst og rigtigst gives, er jo det, hvorom der saa længe har været forskellige Meninger.

Det er vistnok fuldkommen rigtig, at den Landmand, som attraaer den høieste videnskabelige Uddannelse, maa søge denne i Kjøbenhavn, da den stedse der vil kunne gives ham i en høiere Grad end paa et Institut, som det, jeg agter at oprette; og ligeledes er det vist ogsaa fuldkommen rigtig, at i den Tid den unge Landmand søger sin theoretiske Uddannelse, maa den praktiske blive trængt tilbage; men jeg føler mig overbevist om, at de færreste af de unge Mennesker, der bestemme sig for Landvæsenet, ere i Besiddelse af Lyst, Ærne og Forkundstaber nok

til at kunne tilegne sig den høieste videnskabelige Uddannelse, og for disse Mennesker er det vist ogsaa bedst, at man ikke ganske giver Slip paa Praxis, for at Interessesen for samme kan vedligeholdes hos dem. Derfor gaaer, som man vil see, min Plan ud paa at anvende den Aarstid, som kun har ringere Værd til praktisk Uddannelse, til theoretisk Underviisning.

Det er saaledes min Mening, at en landoekonomisk Lærestanstalt, der bestandig har Elevens praktiske Uddannelse for Øie, men dog næsten udelukkende benytter Vinteren til at meddele en mere udvidet og mere fuldstændig theoretisk landoekonomisk Underviisning, stedse vil kunne virke med meget Held og til sand Gavn. De unge Mennesker, som frequentere en saadan Anstalt, behøve ikke for en længere Tid at opgive deres praktiske Uddannelse, men kunne uforstyrret og med langt mere Held vedblive at fortsætte denne, da den theoretiske Underviisning træder til paa en Tid, hvor den paa ny vil vække Interessesen fra Praxis, faae dem til at give Agt paa og tænke mere over mange Forhold, som ellers vare gaaede upaaagtede hen. I Almindelighed anvendes 3 à 4 Aar blot til den praktiske Uddannelse, og det er da især i de sidste Aar, at Eleven har mindst Nytte af sin Tid; tilbringer han derimod de sidste 2 Aar af sin Læretid paa et Institut, høster han ganske anderledes Gavn af Tiden. Hvor meget større Forhaabninger kan man ikke knytte til den unge Mand's Fremtid, der med Held har gennemgaaet det fuldstændige Curfus ved en Lærestanstalt saadan som den her er tænkt, fremfor til dens, som kun har søgt praktisk Uddannelse. I en Stilling som Forvalter eller Medhjælper vil han ofte kunne være Principalen til sand Nytte, naar denne ikke behandler ham blot som et Redskab til at udføre sine egne Planer og som blot Ladefoged, men lader ham faae Leilighed til at vise sine Kundskaber og virke noget selvstændig. Men størst Nytte af sin fuldkomnere Uddannelse høster den unge Landmand dog først, naar han kommer til at indtage en selvstændig Stilling; thi da viser det sig ret, hvilken

fast Støtte og hvilken sikker Leder han er i Besiddelse af under alle Forhold.

Efter saaledes at have gjort opmærksom paa de Mangler, som jeg troer at afhjælpe, og det Gavn, som jeg haaber at stifte ved Oprettelsen af en landoekonomisk Læreanstalt, der forbinder Theori med Praxis, vil jeg tillade mig at give nærmere Oplysninger om den Eiendom, hvorpaa Institutet bliver oprettet og om den Plan, som agtes fulgt ved Underviisningen.

Skaarupgaard er beliggende $1\frac{1}{2}$ Mil nordost for Aarhus i en meget smuk og frugtbar Eng, som er rig paa en Mængde baade større og mindre, vel drevne Avlsgaarde, hvor Eleverne fra Institutet ville kunne finde Leilighed til at gjøre sig bekendte med forskjellige Avlsbrug; den eies for Tiden af Hr. Doctor Glæsel, praktiserende Læge i Aarhus, men har siden 1849 været drevet af Hr. Forpagter J. Helms, som er den Mand, med hvem jeg forener mig for at kunne give Eleverne den praktiske Uddannelse, og som er en særdeles duelig og anerkjendt dygtig Landmand, der bestandig har været betroet unge Mennesker til Uddannelse i Landvæsenet. Han har i denne Stilling stedse vundet Elevernes Agtelse og Kjærlighed ved sin Dygtighed, sin Venlighed og den Naade, hvorpaa han forstod at vække Interesse og Lyst til Arbejde hos dem. Kun Gaa, tør jeg sige, ville kunne findes bedre stilkede til praktiske Lærere for Eleverne end Hr. Helms, og det at han driver Eiendommen som Forpagter, forekommer mig i alt Fald i den Henseende endog at være en Gevinst, at de unge Mennesker, af hvilke sikkert en stor Deel ville blive Forpagtere, ved hans Anviisning og Exempel kunne komme til Erkjendelse af, at man ikke blot som Gier, men ogsaa som Forpagter bør søge sin største Fordeel ved at drive et rationelt Landbrug. — Skaarupgaard har et Areal af 300 Tdr. Agerland, 18 Tdr. Vand Eng og 90 Tdr. Vand Skov, en Besætning af 150 Kver og nogle Faar; den er altsaa en Eiendom, der hvad Størrelsen angaaer er særdeles vel stiftet for et Agerdyrkningsinstitut, hverken for stor eller for lille, og da den ikke besidder særegne Hjelpekilder, vil den Naade,

hyorpaa den bliver dreven, ikke være forskjellig fra det, som almindeligt vil kunne anvendes. Jorderne ere for Størstedelen gode skjøre Leerjorder, og det Sædfliste, hvorefter Marken for Tiden drives, er et almindeligt Kobbelfrug med 8 Marker; Vintersæden bestaaer baade af Raps, Hvede og Rug. Dyrkningen af Rodfrugter er begyndt og vil nok med Tiden blive udvidet i det Større, hvorved Eleverne ville faae Leilighed til fra Praxis at kjende og omgaaes med disse nyttige Værter, hvis Dyrkning ikke kan blive almindelig nok udbredt. Marken er overmerglet, men den anden Mergling er for nylig paabegyndt, saa heller ikke dette vigtige Arbejde vil blive fremmed for Eleverne. Engen, der i Forhold til Algerlandets Størrelse er temmelig lille og beliggende $\frac{1}{2}$ Mil fra Gaarden, bliver for Størstedelen vandet, hvorved dens Udbytte betydelig forhøies; over Halvdelen af den er Kunstanaæg. Den smukke Skov, som ligger lige ved Gaarden og som bliver fuldkommen forstmæssig behandlet, vil i Forbindelse med den Theori, som bibringes Eleverne i Forskridensskaben, give dem Anledning til at erhverve sig saa mange Kundskaber om en Skovs Behandling, som det for enhver Landmand er godt og nødvendigt at have. Avlsbygningerne paa Skaarupgaard ere fortrinlige og særdeles hensigtsvarende indrettede; af Stuehuset bliver en Deel indrettet for Institutet, og i denne Sommer opføres desforuden en ny grundmuret Bygning, som udelukkende er bestemt til Beboelse for Eleverne. Med Maskiner og de nyere Avlsredskaber er Skaarupgaard særdeles vel forsynet. Den i Forhold til Arealet store Besætning, som viser, at Gaarden er vel dreven og i Kraft, bestaaer af udmærket gode og velsodrede Køer, for Størstedelen af jydsk Race og nogle af Anglet Race; Faarene ere af en engelsk Race. Eleverne ville faae Leilighed til at gjøre sig praktisk bekendte med saavel Creaturenes Røgt og Behandling som med Meieri-væsenet.

Jeg skal nu tillade mig at fremsætte de nærmere Bestemmelser, som agtes fulgte ved Institutet:

§ 1.

Institutets Formaal er, ved en saavel theoretisk som praktisk Underviisning at give unge Mennesker, der have bestemt sig for Landvæsenet, en saadan Grad af Kundskab og Færdighed, at de efter fuldent Læretid kunne overtage og paa en hensigtsmæssig Maade drive Jordbrug under forskjellige Forhold.

§ 2.

Institutets Forstander er Undertegnede, som bærer Ansvaret for Elevernes Uddannelse og hele Behandling. Han leder selv i Forening med dertil antagne Lærere den theoretiske Underviisning; Eiendommens Forpagter, Hr. J. Helms, forestaaer Elevernes praktiske Uddannelse.

§ 3.

Institutet vil optage indtil 20 Elever. Betingelser for Optagelse ere: at den Indtrædende befinder sig i en Alder af mellem 17 og 24 Aar; at han skriver orthografisk; at han kan forfatte en Udarbeidelse i Modersmaalet over et almindeligt Emne; at han er nogenlunde bevandret i Historie og Geografi, især Fædrelandets; at han har lært saa meget af det tydske Sprog, at han kan læse og forstaae et Skrift, hvori ikke ualmindelige Udtryk og Vendinger forekomme; at han kan regne færdig i Brøk og Reguladetri. Prøve herpaa aflægges ved en Afgangsexamen.

Det ansees ønskeligt at den Indtrædende iforveien har været anbragt ved praktisk Landbrug; dog skal dette ikke være nogen absolut Fordring. Han maa have viist en sædelig Wandel og ikke være sygelig.

§ 4.

Et fuldstændigt Kursus ved Institutet gennemgaaes i 2 Aar; men forsaavidt Enkelte maatte behøve og ønske et længere Ophold, kunne de ogsaa forblive et tredie Aar.

I Winterhalvaaret meddeles væsentlig den theoretiske Underviisning; i Sommerhalvaaret den praktiske, dog saaledes at Eleverne, inddeelte i 2 Hold, skifteviis ere beskæftigede med Afsbrugsarbejde og med den Deel af den theoretiske Underviisning, der maa meddeles om Sommeren. I Høstens Tid deeltage begge Hold samtidig i Høstarbeidet og den theoretiske Underviisning ophører da ganske.

A. Den theoretiske Underviisning indbefatter:

1. Landøkonomie i udstrakt Betydning, derunder
  - a. Jordbundslære (indbefatter Danmarks Geognosi);
  - b. Plantedyrkningslære (Betingelserne for Plantevæksten, Plantecultur i Almindelighed, Grundsætninger for Agerdyrkingen, de særegne Culturplanter's Dyrkning);
  - c. Læren om Agerdyrkningsredskaberne;
  - d. Dyreproduktionslære;
  - e. Almindelig Landbrugslære (Agerdyrkningsstatik, Agerdyrkningsystemer, Bedriftslære og Bogføring).
2. Læren om Besætningsvæsenet:
  - a. Husdyrenes Anatomie og Physiologi;
  - b. Hestens Dyrelære og Beslaglære;
  - c. Husdyrenes Dybræt, Røgt og Behandling.
3. Chemie.
4. Physik (Chemist og mekanist).
5. Botanik (Plantefysiologi, speciel Botanik af Agerdyrkningsplanter).
6. Mathematik.
7. Landmaaling og Nivelering.
8. Forstvæsen.

I det første Aar vil der især blive lagt Vind paa Mathematik og Naturvidenskabene, i det andet paa de landøkonomiske Discipliner og Veterinairvidenskabene. Hvilke og hvormange Timer der skulle anvendes paa ethvert af Underviisningsfagene, bliver bestemt ved en Lektionstabel. Underviisningen gives ved Foredrag af Lærerne, som derefter i en paafølgende Time fore-

tage en Overhøring i det Foredragene. De Gjenstande, hvori Underviisningen skeer om Sommeren, ere Landmaaling, Nivellering og speciel Botanik.

B. Den praktiske Underviisning bestaaer deri, at Eleverne deeltage og indøves i de ved Nølsbruget forefaldende Arbejder; i den sidste Sommer gives dem Leilighed til at sætte sig ind i den praktiske Bestyrelse derved, at de stiftewiis udføre en Underforvalters Bestilling og besørge den daglige Bogføring ved Nølsbruget. I Vinterens Løb øves de stiftewiis i Forfærdiggelse af forskjellige Redstaber i Huggehuset.

§ 5.

Optagelse af Elever skeer i Reglen til 1ste Mai; for indværende Aar til 1ste Novbr., saa at det første Cursus er beregnet paa $1\frac{1}{2}$ Aar.

Anmeldelse om Optagelse tilstilles Institutets Forstander inden Slutningen af Marts, og ledfages med Vidnesbyrd om, at den Indtrædende tilfredsstiller ovennævnte Fordringer.

Den Betaling, som en Elev har at erlægge, er for hvert Læreaar 200 Rdl., saaledes at Aaret regnes enten fra 1ste Mai eller 1ste Novbr., uden Hensyn til om Eleven først indtræder noget sildigere end disse Terminer; Betalingen erlægges altid halvvaarlig forud. Derfor erholder han Underviisning, Kost, Logis samt Lys og Varme, men holder sig selv med Sengeklæder og Badst samt de nødvendige Bøger, Tegne- og Skrive-materialier.

Eleverne have aarlig tvende Frier, nemlig i Juni Maaned 3 Uger og i Decbr. og Januar 3 Uger. Den, som ellers for en kort Tid maatte ønske at reise bort, maa dertil have Forstanderens specielle Tilladelse.

Al Eleverne fordres en saadan Opsyrsel i alle Forhold, at de ved Intet forarsage Brud paa den bestaaende Orden; opfylde de ikke denne Orden, bortviises de snarest muligt; den erlagte Betaling for den Deel af Halvaaret, som i dette Tilfælde endnu ikke maatte være udløben, vil blive tilbagebetalt.

§ 6.

I den sidste Halvdeel af April Maaned afholdes aarlig en Examen, der efter betimelig Bekjendtgjørelse i Stiftsavisen bliver offentlig, saa at Enhver, der interesserer sig for Lærestalten, kan overbevise sig om, hvorvidt den opfylder sin Bestemmelse. Den af Indenrigsministeriet forventede valgte Tilsynscomitee for Institutet overværer denne Examen og deltager i Censuren i Forening med Forstanderen og 3 af ham indbudne Mænd. Examen's Udfald indberettes hver Gang til Indenrigsministeriet.

Enhver Elev, der efter fuldendt Cursus har underkafstet sig Examen, erholder foruden Vidnesbyrd om Udfaldet af hans Examen tillige en af Forstanderen og den praktiske Lærer, Hr. Forpagter Helms, udstedt Erklæring om, hvorvidt man anseer det fornødent, at han endnu i nogen Tid maa søge at dueliggjøre sig.

Som man seer, vil Underviisningen blive meddeelt ved frie Foredrag, men Lærerne ville dog ved den stadige Examination have Leilighed til at gjøre det Foredragne mere forstaaeligt og til at rette sig efter den enkelte Elevs Begreb og Evner. At de Lærere, som jeg antager til at besørge den theoretiske Underviisning i Forening med mig, ville blive dygtige og i Fagene kyndige Folk, tør jeg forsikre; selv overtager jeg de landoekonomiske Discipliner og nogle af Naturvidenskaberne, og at jeg er i Besiddelse af nogen Dygtighed og Erfaring i denne Retning, haaber jeg at have lagt for Dagen derved at jeg til den befattede Tilsynscomitees Tilfredshed i 4 Aar har beklædt Posten som første theoretisk Lærer ved det nu nedlagte Agerdykningsinstitut paa Haraldslund. Da jeg tillige er praktisk uddannet, haaber jeg saameget lettere at kunne vække Elevernes Flid, Lærelyst og Interesse ved at ansfueiggjøre for dem, hvilken Nytte det yder at have baade theoretiske og praktiske Kundskaber, og gjøre deres Ophold ved Institutet frugtbringende ved saa meget som muligt at overføre den theoretiske Underviisning paa og forene den med den praktiske.

Det har været min Hensigt ved disse Dplysninger at hende Dpmærksomheden paa mit Forehavende. Ved Flid og Udholdenhed, ved ikke at sty Møje og Arbeide, haaber jeg at naae mit Formaal, igjennem Læreanstalten at bidrage en Deel til Dplysnings og nyttige Kundskabers Udbredelse blandt Landbostanden.

Skaarupgaard, den 12te Juli 1855.

S. B. Krarup.
